

Témata referátů do semináře k neolitu a eneolitu střední Evropy s doporučenou studijní literaturou

Přírodní prostředí neolitu a eneolitu – pokusy o jeho rekonstrukci

- Beneš, J. 2008: Environmentální archeologie a kultura s lineární keramikou v Čechách. In: Černá, E. – Kuljavceva Hlavová, J. (eds.): Archeologické výzkumy v severozápadních Čechách v letech 2003–2007. Sborník k životnímu jubileu Zdeňka Smrže. Most, 33–51.
- Geislerová, K. – Peška, J. – Rakovský, I. 1992: Životní prostředí člověka v mladší a pozdní době kamenné na Břeclavsku. In: Kordiovský, E. (ed.): Vývoj životního prostředí v podmínkách jižní Moravy. XXI. Mikulovské sympozium. Mikulov, 19–42.
- Milo, P. – Mlatec, R. – Matyasowszky, F. Ž. – Žemla, M. 2004: Rekonštrukcia krajiny a osídlenia horného Požitavia v neolite a staršom eneolite. In: Janák, V. – Stuchlík, S. (eds.): Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 2002. Opava, 127–151.
- Pavúk, J. 1990: Adaptácia neolitického osídlenia na prírodné podmienky. Študijné zvesti Archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied 26, 63–70.
- Pokorný, P. – Dreslerová, D. 2007: Vývoj krajiny v holocénu. In: Kuna, M. (ed.): Archeologie pravěkých Čech 1. Pravěký svět a jeho poznání. Praha, 38–50.
- Rulf, J. 1983: Přírodní prostředí a kultury českého neolitu a eneolitu. Památky archeologické 74/1, 35–95.
- Rybníček, K. – Rybníčková, E. 2001: Vegetace a přírodní prostředí jako pozadí archeologických kultur ČR, 28 000 – 1000 B.P. In: Podborský, V. (ed.): 50 let archeologických výzkumů Masarykovy univerzity na Znojemsku. Brno, 301–310 (zvláště s. 303–307).
- Sádlo, J. – Pokorný, P. – Hájek, P. – Dreslerová, D. – Cílek, V. 2008: Krajina a revoluce. Významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny českých zemí. Praha, 23–82.

Obživa v neolitu z hlediska archeologických/archeobotanických pramenů

- Beranová, M. 1987: Zur Frage des Systems der Landwirtschaft im Neolithikum und Äneolithikum in Mitteleuropa. Archeologické rozhledy 39, 141–198.
- Beranová, M. – Kubačák, A. 2010: Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě. Praha.
- Filip, V. – Pavlů, I. 2002: Zjištění zbytkových mastných kyselin na povrchu neolitických mlýnů. In: Pavlů, I. (ed.): Bylany. Varia 2. Praha, 11–19.
- Hajnalová, E. – Hajnalová, M. 2004: Zbierané rastliny jako zdroj potravy v praveku strednej Európy a ich archeobotanické nálezy na Slovensku. In: Janák, V. – Stuchlík, S. (eds.): Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 2002. Opava, 33–47.
- Káčerik, A. 2011: Plané rostliny jako součást obživy v neolitu. In: Popelka, M. – Šmidtová, R. (eds.): Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 2009. Praha, 107–116.
- Neustupný, E. – Dvořák, Z. 1983: Výživa pravěkých zemědělců: model. Památky archeologické 74/1, 224–257.
- Pavlů, I. 2001: Obživa v neolitu na základě studia mlýnů. In: Metlička, M. (ed.): Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 2000. Plzeň, 118–122.
- Rulf, J. 1991: Neolithic agriculture of central Europe – review of the problems. Památky archeologické 82/2, 376–384.
- Vencl, S. 1985: Žaludy jako potravina. K poznání významu sběru pro výživu v pravěku. Archeologické rozhledy 37, 516–565.
- Vencl, S. 1996: Acorns as food: again. Památky archeologické 87/2, 95–111.

Neolitické obytné stavby coby jedna z podstatných charakteristik domova

Obecné úvahy

- Končelová, M. 2010: Sociální a symbolický význam neolitických domů. Živá archeologie – rekonstrukce a experiment v archeologii 11, 32–35.

- Pavlů, I. 1998: Dům v neolitu a jeho význam pro pravěkou archeologii. *Archeologické rozhledy* 50, 778–783.
- Pavlů, I. 2007: Tvar a idea neolitického domu. *Pravěk – nová řada* 15 (2005), 13–23.
- Podborský, V. 2009–2010: Fenomén neolitického domu. *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity M* 14–15, 17–45.

Příklady z období starého a středního neolitu

- Kazdová, E. 1996: Dům a stavební komplex kultury s vypíchanou keramikou z Pavlova, okr. Břeclav. *Pravěk – nová řada* 6, 75–96.
- Kazdová, E. – Peška, J. 1998: Půdorysy domů na neolitickém sídlišti v Olomouci-Slavoníně. *Ročenka Ústavu archeologické památkové péče Olomouc* 1997, 56–69.
- Pavlů, I. 1999: Dům kultury s lineární keramikou na Moravě. *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity M* 4, 21–29.
- Pavlů, I. 2000: Houses of the Linear Pottery Culture. In: Pavlů, I.: *Life on a Neolithic Site. Bylany – Situational Analysis of Artefacts*. Praha, 187–233.
- Šiška, S. 1998: Architektúra neolitickej osady v Šarišských Michaľanoch. *Slovenská archeológia* 46/2, 187–204.

Ohrazená neolitická sídliště – první pravěké fortifikace?

- Berkovec, T. – Čížmář, Z. 2001: Příkopové areály v prostředí kultury s lineární keramikou na Moravě (příspěvek k řešení problému rozšíření, interpretace funkce a postavení areálů s příkopy v sídelní struktuře LnK). In: Metlička, M. (ed.): *Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 2000*. Plzeň, 19–45.
- Čížmář, Z. – Čížmář, M. – Lisá, L. 2004: Současný stav poznání opevnění osady kultury s moravskou malovanou keramikou v Hlubokých Mašůvkách, okr. Znojmo. In: Lutovský, M. (ed.): *Otázky neolitu a eneolitu 2003*. Praha, 219–240.
- Kazdová, E. 2000: Některé výsledky výzkumu ohrazeného areálu kultury s vypíchanou keramikou v Pavlově na Břeclavsku. In: Čech, P. – Dobeš, M. (eds.): *Sborník Miroslavu Buchvaldkovi*. Most, 117–122.
- Lenneis, E. – Neugebauer-Maresch, Ch. – Ruttkay, E. 1995: Jungsteinzeit im osten Österreichs. *St. Pölten–Wien*, 18, 21, 50, 88–90.
- Neugebauer, J.-W. 1995: Archäologie in Niederösterreich. *Poysdorf und das Weinviertel*. *St. Pölten–Wien*, 38, 42, 67, 70, 72.
- Pavúk, J. 1991: Lengyel-culture fortified settlements in Slovakia. *Antiquity* 65/247, 348–357.
- Podborský, V. – Kovárník, J. 2005: Ohrazená/opevněná sídliště („enclosures“). In: Podborský, V. et al.: *Pravěk mikroregionu potoka Těšetičky /Únanovky. K problematice pravěkých sociálních struktur*. Brno, 134–140.
- Rebrošová, P. – Kuča, M. – Uhlířová, H. 2015: Velatice. Ohrazené sídliště kultury s lineární keramikou ve východní části Brněnska. *Studia archaeologica Brunensia* 20/2, 3–64 (zvláště 11–17).
- Sedláčková, Z. 2008: Staroneolitické ohrazené osady v Evropě. *Magisterská diplomová práce. Ústav archeologie a muzeologie Masarykovy univerzity*. Brno.
- Vencl, S. 1997: K problému počátků pravěkých fortifikací. *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity M* 2, 29–39.

Zastoupení neolitických/eneolitických kultur v jeskyních a možné příčiny zájmu o tato místa

Celkové přehledy

- Matoušek, V. – Dufková, M. 1998: *Jeskyně a lidé*. Praha, 66–75.
- Matoušek, V. – Jenč, P. – Peša, V. 2005: *Jeskyně Čech, Moravy a Slezska s archeologickými nálezy*. Praha.

Morava

- Koštuřík, P. – Stuchlíková, J. 1982: Neolitické a eneolitické nálezy z jeskyně Turoid u Mikulova, okr. Břeclav. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E 27, 75–90.
- Ondroušková, S. 2011: Pravěk Moravského krasu (neolit – doba stěhování národů). Magisterská diplomová práce. Ústav archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.
- Stuchlíková, J. – Stuchlík, S. 1982: Osídlení Turoidu na konci eneolitu a v době bronzové. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E 27, 91–102.

Rondely – jaké byly?

- Čižmář, Z.: 2001: Epilengyelské sídliště v Seloutkách (okr. Prostějov). Příspěvek k poznání rondelové architektury na střední Moravě. In: Podborský, V. (ed.): 50 let archeologických výzkumů Masarykovy univerzity na Znojemsku. Brno, 225–256.
- Kuzma, I. 2005: Kruhové priekopové útvary na Slovensku – aktuálny stav. In: Cheben, I. – Kuzma, I. (eds.): Otázky neolitu a eneolitu našich krajín 2004. Nitra, 185–223.
- Lenneis, E. – Neugebauer-Maresch, Ch. – Ruttkay, E. 1995: Jungsteinzeit im osten Österreichs. St. Pölten–Wien, 82–87.
- Neugebauer, J.-W. 1995: Archäologie in Niederösterreich. Poysdorf und das Weinviertel. St. Pölten–Wien, 55, 58, 60, 63, 66–67.
- Pavelčík, J. 1998: Rondely na jihovýchodní Moravě. In: Prostředník, J. – Vokolek, V. (eds.): Otázky neolitu a eneolitu 1997. Turnov–Hradec Králové, 103–112.
- Pavlů, I. – Metlička, M. 2013: Neolitický sídelní areál ve Vochově. Archeologické studijní materiály 21, Praha – Plzeň, 128–130, 140–142.
- Podborský, V. 1988: Těšetice-Kyjovice 4. Rondel osady lidu s moravskou malovanou keramikou. Brno, 167–174, 238–281.
- Podborský, V. a kol. 1999: Pravěká sociokultovní architektura. Brno, 7–16, 261–282.
- Řídký, J. 2011: Rondely a struktura sídelních areálů v mladoneolitickém období. Dissertationes archaeologicae Brunenses/Pragensesque 10. Praha–Brno, 11–25, 221–227.

Rondely – k čemu sloužily?

- Květina, P. – Květinová, S. – Řídký, J. 2009: Význam her v archaických společnostech – archeologické možnosti studia. Archeologické rozhledy 61, 3–30.
- Němejcová-Pavúková, V. 1995: Svodín. Zei Kreisgrabenanlagen der Lengyel-Kultur. Studia archaeologica et mediaevalia 2. Bratislava, 213–216.
- Oliva, M. 2004: Flint mining, Rondels, Hillforts... Symbolic works or too much free time? Archeologické rozhledy 56, 499–531 (zvláště 507–518, 522–524).
- Pavlů, I. 2004: Rondely a jejich postavení ve vývoji neolitické společnosti. In: Hänsel, B. – Studeníková, E. (eds.): Zwischen Karpaten und Ägäis. Neolithikum und ältere Bronzezeit. Gedenkschrift für Viera Němejcová-Pavúková. Internationale Archäologie. Studia honoraria 21. Rahden/Westf., 285–293.
- Pavlů, I. – Metlička, M. 2013: Neolitický sídelní areál ve Vochově. Archeologické studijní materiály 21, Praha – Plzeň, 134–139.
- Pavlů, I. – Rulf, J. – Zápotocká, M. 1995: Bylany rondel. Model of the neolithic site. In: Fridrich, J. (ed.): Præhistorica archaeologica Bohemica. Památky archeologické – supplementum 3. Praha, 7 – 123 (zvláště 95–98).
- Podborský, V. – Kovárník, J. 2005: Dílčí kruhová ohrazení – rondely. In: Podborský, V. et al.: Pravěk mikroregionu potoka Těšetičky /Únanovky. K problematice pravěkých sociálních struktur. Brno, 141–153.
- Rulf, J. 1992: Středoevropské neolitické rondely. Dějiny a současnost 14/6, 7–11.
- Řídký, J. – Šumberová, R. 2008: Středoevropské rondely. Záhada evropského pravěku. Vesmír 87, 762–765.

Antropomorfní neolitické plastiky – jejich nálezkový kontext, zachovalost a význam

Celkové přehledy a obecné úvahy

- Pavlů, I. (ed.) – Zápotocká, M. 2007: Archeologie pravěkých Čech 3. Praha, 81–82.
- Pavúk, J. 1981: Umenie a život doby kamennej. Bratislava, 59–74.
- Podborský, V. – Čižmář, Z. 2008: Pokladnice moravského neolitu aneb krása pravěké plastiky. In: Čižmář, Z. (ed.): Život a smrt v mladší době kamenné. Brno – Znojmo, 154–160.
- Pokorná, Z. 1983: K interpretaci ženské neolitické plastiky. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E 28, 103–111.
- Remišová-Věšínová, K. 2009: K problematice interpretace antropomorfní plastiky neolitu. Praehistorica 28, 145–177.
- Rzymanová, B. 2009: Zobrazení mužů na figurální plastice a antropomorfních nádobách v neolitu a časném eneolitu. Bakalářská diplomová práce. Ústav archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Brno.
- Vladár, J. 1979: Praveká plastika. Bratislava, 21–50.

Starý neolit

- Berkovec, T. 2004: Plastika na sídlišti kultury s lineární keramikou ve Vedrovicích (okr. Znojmo). Ročenka Archeologického centra Olomouc 2003, 46–62.
- Lička, M. – Hložek, M. 2011: Antropomorfní šoška kultury s lineární keramikou z Chabařovic, okr. Ústí nad Labem. Archeologie ve středních Čechách 15, 35–49.
- Valentová, J. 1988: Antropomorfní plastika kultury s lineární keramikou z Nebovid, okr. Kolín. Archeologie ve středních Čechách 2, 13–15.
- Vostrovská, I. 2007–2008: Antropomorfní plastika kultury s lineární keramikou z Brodku u Prostějova, (okr. Prostějov). Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity M 12–13, 49–59.

Střední neolit

- Kuzma, I. 1990: Plastika železovské skupiny z Mužle-Čenkova. Slovenská archeológia 38, 429–452.
- Šiška, S. 2000: Plastika bukovohorskej kultúry zo Šarišských Michalian (severovýchodné Slovensko). In: Pavlů, I. (ed.): In memoriam Jan Rulf. Památky archeologické – supplementum 13. Praha, 376–388.
- Vávra, M. 1993: Neolitická plastika z Černožic. Archeologické rozhledy 45, 212–220.
- Vokolek, V. 2000: Neolitická plastika z Plotiště nad Labem. In: Pavlů, I. (ed.): In memoriam Jan Rulf. Památky archeologické – supplementum 13. Praha, 477–479.

Mladý neolit

- Hložek, M. – Kazdová, E. 2007: Fragmentárnost nálezů lengyelské figurální plastiky ve světle experimentů. In: Tichý, R. (ed.): Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 2006. Archeologické studie Univerzity Hradec Králové 1. Hradec Králové, 55–60.
- Janák, V. 1990: Východoevropské elementy v lengyelské antropomorfní plastice na Moravě a ve Slezsku. In: Nekuda, V. – Unger, J. – Čižmář, M. (eds.): Pravěké a slovanské osídlení Moravy. Sborník k 80. narozeninám Josefa Poulíka. Brno, 26–37.
- Kazdová, E. – Šabatová, K. 2008: Výjimečná nálezová situace s plastikami střelického typu z Těšetic-Kyjovic. Pravěk – nová řada 17 (2007), 27–40.
- Podborský, V. 1983: K metodice a možnostem studia plastiky lidu s moravskou malovanou keramikou. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E 28, 7–90.
- Podborský, V. 1985: Těšetice-Kyjovice 2. Figurální plastika lidu s moravskou malovanou keramikou. Brno.

- Ruttkay, E. 2004: Anthropomorphe Tonplastik von den Lengyel-Siedlungen in Svodín, Slowakei. In: Hänsel, B. – Studeníková, E. (eds.): Zwischen Karpaten und Ägäis. Neolithikum und ältere Bronzezeit. Gedenkschrift für Viera Němejcová-Pavúková. Internationale Archäologie. Studia honoraria 21. Rahden/Westf., 323–341.
- Vencl, S. 1983: K interpretaci plastik žen se zvednutýma rukama z Hlubokých Mašůvek. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E 28, 95–101.

Zvířecí plastiky v neolitu/eneolitu – jejich náleзовý kontext a význam

- Káčerik, A. 2008: Neolitické zoomorfní plastiky z Libkovic u Mostu a možnosti jejich relevantní interpretace. In: Černá, E. – Kuljavceva Hlavová, J. (eds.): Archeologické výzkumy v severozápadních Čechách v letech 2003–2007. Sborník k životnímu jubileu Zdeňka Smrže. Most, 15–31.
- Nevizánsky, G. 2009: Zvieracie plastika badenskej kultúry zo Stránskej. Zborník Slovenského národného múzea – archeológia 103, 17–36.
- Pavelčík, J. 1982: Drobné terrakoty z Hlinska u Lipníku (okr. Přerov) I. Památky archeologické 73/2, 261–292 (zvláště 267–274, 279–283).
- Podborský, V. 1989: Zvířena ve výtvarném projevu lidu s moravskou malovanou keramikou. Zborník filozofickej fakulty univerzity Komenského v Bratislavě – Historica 39–40, 13–23.
- Šebela, L. 2001: Nález zoomorfní plastiky z jeskyně Pekárna, k. ú. Mokrý (okr. Brno-venkov). In: Čížmář, M. (ed.): Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 1999. Brno, 191–196.

Zoomorfní nádoby v neolitu/eneolitu – jejich náleзовý kontext a význam

- Mašek, N. 1958: Volutová zoomorfní nádoba z Ervěnic. Archeologické rozhledy 10, 708, 725–726.
- Pleslová-Štiková, E. 1964: Torzo zoomorfní nádoby ze sídliště kultury nálevkovitých pohárů v Makotřasích. Památky archeologické 55/2, 294–305.
- Podborský, V. 1982: Keramické zoomorfní nádoby středoevropského pravěku. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E 27, 9–64.
- Vokolek, V. 2002: Neolitická zoomorfní nádoba z Jaroměře. Archeologické rozhledy 54, 314–318.

Mezikulturní vztahy na základě keramických importů: příklady z prostředí kultur s vypíchanou a moravskou malovanou keramikou

- Bareš, M. – Lička, M. 1976: K exaktnímu studiu staré keramiky. K otázkám vztahu vypíchané a lengyelské kultury. Sborník Národního muzea v Praze – řada A (historie) 30/3–4, 137–244.
- Čížmář, Z. – Kazdová, E. 2004: Ojedinelý import vypíchané keramiky v objektu starší fáze kultury s moravskou malovanou keramikou v Mašovicích na Znojemsku. In: Janák, V. – Stuchlík, S. (eds.): Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 2002. Acta archaeologica Opaviensia 1, 21–32.
- Kazdová, E. 1997: Vztahy mezi lidem s vypíchanou a moravskou malovanou keramikou. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity M 2, 79–88.
- Kazdová, E. 1999: Poznatky ke vztahům mezi kulturami s vypíchanou a moravskou malovanou keramikou. In: Kazdová, E. – Peška, J. – Matejciucová, I.: Olomouc-Slavonín (I). Sídliště kultury s vypíchanou keramikou. Archaeologiae regionalis fontes 2. Olomouc, 107–112.
- Kazdová, E. 2001: Importy lengyelské keramiky v prostředí kultury s vypíchanou keramikou. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity M 6, 39–51.
- Kazdová, E. 2004: New observations on problems in the relationship between the Stroked Pottery and Lengyel cultures. In: Hänsel, B. – Studeníková, E. (eds.): Zwischen Karpaten und Ägäis. Neolithikum und ältere Bronzezeit. Gedenkschrift für Viera Němejcová-Pavúková. Internationale Archäologie. Studia honoraria 21. Rahden/Westf., 233–238.
- Lička, M. – Bareš, M. 1981: Příspěvek k řešení vzájemného vztahu vypíchané a lengyelské kultury. Výsledky a diskuse. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E 26, 121–140.

- Vávra, M. 1986: Die Anfänge der Lengyel-Kultur in Böhmen und ihre Interpretation. In: Chropovský, B. – Friesinger, H. (eds.): Internationales Symposium über die Lengyel-Kultur. Nitra–Wien, 297–304.

Štípaná kamenná industrie v prostředí kultury s vypíchanou keramikou a její výpověď

- Čižmář, Z. – Oliva, M. 2001: K ekonomii surovin štípané industrie lidu s vypíchanou keramikou na Moravě. In: Čižmář, M. (ed.): Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 1999. Brno, 97–130.
- Mateiciucová, I. 1999: Štípaná industrie kultury s vypíchanou keramikou v Olomouci-Slavoníně a její význam pro rekonstrukci společensko-kulturních přeměn ve středním a mladém neolitu. In: Kazdová, E. – Peška, J. – Mateiciucová, I.: Olomouc-Slavonín (I). Sídliště kultury s vypíchanou keramikou. Archaeologiae regionalis fontes 2. Olomouc, 135–168.
- Oliva, M. 1996: Štípaná industrie kultury s vypíchanou keramikou v Těšeticích-Kyjovicích. K otázce výběru surovin v neolitu jižní Moravy. Časopis Moravského muzea – vědy společenské 81, 101–109.

Neolitické srpy ve světle experimentální archeologie

- Beranová, M. – Kubačák, A. 2010: Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě. Praha, 96–99.
- Hroníková, L. 2012: Traseologická analýza neolitické štípané industrie z lokalit Bylany, Miskovice, Mšeno a Tachlovice. Praehistorica 30/1. Praha (zvláště 47–51).
- Kazdová, E. 1983: Příspěvek k neolitickým sklizňovým nástrojům. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E 28, 161–169.
- Kazdová, E. 1984: Pokusy s replikami neolitických srpů. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E 29, 226–229.
- Popelka, M. 1999: K problematice štípané industrie v neolitu Čech. Praehistorica 24, 7–122 (zvláště 88–95).
- Popelka, M. 2013: 15 let poté – pokusy s replikami neolitických srpů. In: Cheben, I. – Soják, M. (eds.): Otázky neolitu a eneolitu našich krajín. Nitra, 251–261.

Broušená kamenná industrie – její uplatnění a význam

- Bradley, R. – Edmonds, M. 2005: Interpreting the axe trade: production and exchange in Neolithic Britain. Cambridge.
- Květina, P. 2011: Puakulaba a Julie. Kamenné nástroje archaických společností. Živá archeologie 12, 3–7.
- Lička, M. 1981: Hromadný nález neolitické broušené industrie (č. 1) ze Mšena, o. Mělník. Archeologické rozhledy 33, 607–620.
- Oliva, M. 1985: Úvahy o pracovních a sociálních aspektech pravěké broušené industrie. Časopis Moravského muzea – vědy společenské 70, 17–36.
- Salaš, M. 2002: Broušená kamenná industrie z vedrovických pohřebišť. In: Podborský, V. a kol.: Dvě pohřebišť neolitického lidu s lineární keramikou ve Vedrovicích na Moravě. Brno, 191–206.
- Salaš, M. 1986: Hromadné nálezy neolitické broušené industrie na Moravě. Časopis Moravského muzea 71, 19–58.
- Taçon, P. S. C. 1991: The power of stone: symbolic aspects of stone use and tool development in western Arnhem Land, Australia. Antiquity 65, 192–207.
- Vencl, S. 1975: Hromadné nálezy neolitické broušené industrie z Čech. Památky archeologické 66/1, 12–73.

Spondylový šperk – jeho nálezový a sociální kontext

- Hladilová, Š. 2002: Výsledky paleontologického studia ozdob z lokality Vedrovice. In: Podborský, V. a kol.: Dvě pohřebišť neolitického lidu s lineární keramikou ve Vedrovicích na Moravě. Brno, 257–262.

- Cheben, I. – Illášová, L. – Miklíková, Z. 2001: Schránky mákkýšov v archeologických nálezech neolitu a eneolitu Slovenska. In: Metlička, M. (ed.): Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 2000. Plzeň, 233–237 (zvláště 233–234).
- Podborský, V. 2002: Spondylový šperk z vedrovických pohřebišť. In: Podborský, V. a kol.: Dvě pohřebišťe neolitického lidu s lineární keramikou ve Vedrovicích na Moravě. Brno, 235–262.
- Vencl, S. 1959: Spondylové šperky v podunajském neolitu. Archeologické rozhledy 11, 699–742.
- Zápotocká, M. 1984: Armringe aus Marmor und anderen Rohstoffen im jüngeren Neolithikum Böhmens und Mitteleuropas. Památky archeologické 75/1, 50–130 (zvláště 52–53).

Minerální přírodní barviva a příklady jejich využití

Kultura s lineární keramikou

- Podborský, V. 2002: Vedrovická pohřebišťe ve starším moravském a středoevropském neolitu. In: Podborský, V. a kol.: Dvě pohřebišťe neolitického lidu s lineární keramikou ve Vedrovicích na Moravě. Brno, 293–338 (zvláště 308–309).
- Přichystal, A. – Šmíd, M. 2011: Kamenná industrie z birituálního pohřebišťe LnK v Kralicích na Hané. In: Popelka, M. – Šmidtová, R. (eds): Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 2009. Praha, 323–342 (zvláště 341).

Kultura s vypíchanou keramikou

- Brestovanský, P. 2011: Sídliště kultury s vypíchanou keramikou v Přišovicích se zvláštním zřetelem na broušenou industrii. In: Popelka, M. – Šmidtová, R. (eds): Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 2009. Praha, 27–35 (zvláště 33).
- Kazdová, E. 1989–1990: Hrob H 12 s vypíchanou keramikou a červeným barvivem z Těšetic-Kyjovic. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E 34–35, 127–141.
- Kazdová, E. 1992: K pohřebnímu ritu lidu s vypíchanou keramikou na Moravě. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E 37, 7–24 (zvláště 17, 20).

Kultura s moravskou malovanou keramikou

- Draždák, K. 1973–1974: Mineralogická analýza červeného a žlutého barviva neolitické keramiky (MMK) z Těšetic-Kyjovic, okr. Znojmo. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E 18–19, 69–79.
- Havlíček, P. 1993: Zdroj a původ barviv používaných v paleolitu a neolitu na jižní Moravě. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E 38, 203–206.
- Kazdová, E. 2005: Malování nádob. In: Podborský, V. et al. 2005: Pravěk mikroregionu potoka Těšetičky/Únanovky. K problematice pravěkých sociálních struktur. Brno, 127–130.

Vztahy mezi lidmi a zvířaty v neolitu/eneolitu na základě osteologických nálezů

- Petrasch, J. 2004: Von Menschen und Hunden: Befunde aus Kreisgrabenanlagen der Oberlauterbach Gruppe und der Lengyel-Kultur und deren Interpretationen. In: Hänsel, B. – Studeníková, E. (eds.): Zwischen Karpaten und Ägäis. Neolithikum und ältere Bronzezeit. Gedenkschrift für Viera Němejcová-Pavúková. Internationale Archäologie. Studia honoraria 21. Rahden/Westf., 295–308.
- Struhár, V. 2001: K výskytu zvířacích depónií v badenskej kultúre. In: Metlička, M. (ed.): Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 2000. Plzeň, 191–201.
- Stuchlík, S. 2004: Pes v neolitu. In: Janák, V. – Stuchlík, S. (eds.): Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 2002. Opava, 213–226.

Doklady bojových střetů u neolitických zemědělců – příspěvek k archeologii agresivity

- Květina, P. 2009: Válka „těch druhých“. Ozbrojené konflikty v předhistorických společnostech. Dějiny a současnost 31/9, 24–27.
- Petrasch, J. 1999: Mord und Krieg in der Bandkeramik. Archäologisches Korrespondenzblatt 29, 505–516.
- Sosna, D. 2011: Praxe, identita a ideologie. Válečnictví v prehistorii. Dějiny a současnost 33/3, 38–40.
- Stolz, D. 2007: Válčení u prvních zemědělců. Živá archeologie – rekonstrukce a experiment v archeologii 8, 7–10.
- Vencl, S. 1995: Příčiny agrese a kořeny válek. Dějiny a současnost 17/4, 2–6.

Vztah neolitické společnosti k dětem optikou dobových pohřebišť

- Čermáková, E. 2003: Problémy dětství v neolitu střední Evropy. Pravěk – nová řada 12 (2002), 7–45.
- Remišová Věšínová, K. 2013: Pravěké dětství a jeho odraz v hrobových datech. In: Cheben, I. – Soják, M. (eds.): Otázky neolitu a eneolitu našich krajín. Nitra, 299–316.
- Vejskalová, L. 2009: Pohřbívání dětí v neolitu a eneolitu na našem území. Praehistorica 28, 237–279.

Neolitické pohřby na sídlištích a jejich interpretace

- Čižmář, Z. – Geislerová, K. 1997: Pohřby v jámách na sídlišti kultury s lineární keramikou v Žádovicích, okr. Hodonín. Příspěvek k poznání pohřebního ritu nejstarších zemědělců na Moravě. Pravěk – nová řada 7, 39–64.
- Farkaš, Z. 2002: Nálezy lidských pozůstatků v prostředí kultury řudu s lineární keramikou na Slovensku. Archeologické rozhledy 54, 23–43.
- Kličová, J. 2001: Doklady pohřebního ritu na sídlištích z období neolitu a eneolitu na Slovensku. In: Metlička, M. (ed.): Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 2000. Plzeň, 218–232.
- Ondruš, V. 1972: Dětské pohřby na neolitickém sídlišti ve Vedrovicích. Acta Musei Moraviae – Scientiae sociales 57, 27–36.
- Rulf, J. 1996: Problematika pohřbů na sídlištích v českomoravském pravěku. Študijné zvesti Archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied 32, 115–124.
- Tichý, R. – Štulc, O. (eds.) 2010: Hroby, pohřby a lidské pozůstatky na pravěkých a středověkých sídlištích. Živá archeologie – rekonstrukce a experiment v archeologii. Supplementum 3. Hradec Králové (zvláště příspěvky J. Bouzka, J. Turka, P. Jelínka, J. Kovárnika a P. Kalábkové).

Odrazy společenského uspořádání v pohřebním ritu lengyelské kultury

- Čermáková, E. 2007: Postavení ženy, muže a dítěte ve společnosti tvůrců lengyelské kultury. In: Kazdová, E. – Podborský, V. (eds.): Studium sociálních a duchovních struktur pravěku. Brno, 207–255.
- Demján, P. 2012: Výnimočné hroby lengyelskej kultúry zo Svodína. In: Peška, J. – Trampota, F. (eds.): Otázky neolitu a eneolitu 2011. Mikulov – Olomouc, 25–38.

Struktura pozdně eneolitické společnosti na základě svědectví pohřebišť

- Turek, J. 2000: Being a Beaker Child. The position of children in Late Eneolithic society. In: Pavlů, I. (ed.): In memoriam Jan Rulf. Památky archeologické – supplementum 13. Praha, 424–438.
- Turek, J. 2002: „Cherche la femme!“ Archeologie ženského světa a chybějící doklady ženských pohřbů z období zvoncovitých pohárů v Čechách. In: Neustupný, E. (ed.): Archeologie

nenalézaného. Sborník přátel, kolegů a žáků k životnímu jubileu Slavomila Vencla. Plzeň–Praha, 217–240.

- Turek, J. 2003: Řemeslná symbolika v pohřebním ritu období zvoncovitých pohárů. Suroviny, výroba a struktura společnosti v závěru eneolitu. In: Šmejda, L. – Vařeka, P. (eds.): Sedmdesát neustupných let. Sborník k životnímu jubileu prof. Evžena Neustupného. Plzeň, 201–220.

Doklady textilnictví v eneolitických kulturách – jaké jsou a o čem nás informují

- Čtverák, V. – Rulf, J. 1989: Nálezy horizontu jordanovské kultury z Třebestovic, okr. Nymburk. Památky archeologické 80/1, 5–29 (zvláště 15).
- Opravil, E. 1977: K nejstarším nálezům lnu (*Linum usitatissimum* L.) na území ČSSR z Hlinska a z Mohelnice. Přehled výzkumů 1975, 14–15.
- Pavelčík, J. 1983: Drobné terrakoty z Hlinska u Lipníku (okr. Přerov) II. Památky archeologické 74/2, 295–315.
- Pavelčík, J. 1991: K otázkám hospodářské a sociální úrovně populací badenské kultury. Opava, 30–31, 77–80.
- Pavelčík, J. 2001: Hlinsko. Hradisko lidu badenské kultury. Archeologické památky střední Moravy, svazek 2. Olomouc, 27–31.
- Šmíd, M. 1990: Příspěvek k poznání eneolitických mohylových pohřebišť na střední Moravě. In: Nekuda, V. – Unger, J. – Čižmář, M. (eds.): Pravěké a slovanské osídlení Moravy. Sborník k 80. narozeninám Josefa Poulíka. Brno, 67–89 (zvláště 71).
- Šmíd, M. 1991: Nové nálezy kultury s moravskou malovanou keramikou na Prostějovsku. Archeologické rozhledy 43, 185–205 (zvláště 202).
- Krenn-Leeb, A. 2001: Eine trichterbecherzeitliche Grube mit nierenförmigen Webgewichten von Spielberg bei Melk, Niederösterreich. *Preistoria Alpina* 37, 287–331.

Zlaté předměty pozdního eneolitu – jejich nálezový kontext, početnost a význam

- Moucha, V. 1997: Gold der Kupferzeit (Böhmen). In: Lehrberger, G. – Fridrich, J. – Gebhard, R. – Hrala, J. (eds.): Das prähistorische Gold in Bayern, Böhmen und Mähren: Herkunft – Technologie – Funde. Band I (Textband). Památky archeologické – supplementum 7. Praha, 141–148 (zvláště 144–148).
- Peška, J. 2004: Zlaté ozdoby z hrobů kultury se šňůrovou keramikou na Moravě. In: Bátora, J. – Furmánek, V. – Veliačik, L. (eds.): Einflüsse und Kontakte alteuropäischer Kulturen. Festschrift für Jozef Vladár zum 70. Geburtstag. Nitra, 93–138.
- Stuchlík, S. 2011: Zlato v pozdním eneolitu Moravy. In: Popelka, M. – Šmidtová, R. (eds.): Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 2009. Praha, 343–358.